

ภาวะการค้าการลงทุนจังหวัดเชียงรายที่น่าจับตามอง

ปิยารรณ สกุลเจริญ

จังหวัดเชียงรายเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ขนบธรรมเนียมประเพณี มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์และความเจริญรุ่งเรืองในอดีตซึ่งสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เชียงรายมีการพัฒนาตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไปและกำลังทวีความสำคัญโดยการเป็นประตูสำคัญของภาคเหนือในการเปิดเข้าสู่อาเซียนตอนใน (สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ) ด้วยความพร้อมและศักยภาพในด้านภูมิประเทศอันเป็นแหล่งที่ตั้ง ซึ่งมีชายแดนติดต่อกับสหภาพเมียนมาร์ความยาวประมาณ 130 กิโลเมตร เป็นแนวภูเขา 110 กิโลเมตร แนวแม่น้ำสายและแม่น้ำรวก 20 กิโลเมตร ชายแดนติดต่อกับประเทศลาวมีความยาวประมาณ 180 กิโลเมตร เป็นแนวภูเขา 90 กิโลเมตร และแนวแม่น้ำโขง 90 กิโลเมตร ในด้านทรัพยากร เชียงรายมีแหล่งน้ำสำคัญ 7 สายไหลผ่านพื้นที่ของจังหวัด ได้แก่ แม่น้ำกก แม่น้ำโขง แม่น้ำอิง แม่น้ำคำ แม่น้ำลาว แม่น้ำสาย และแม่น้ำรวก อันเป็นที่มาของความอุดมสมบูรณ์ของดิน พื้นที่จังหวัดเป็นแหล่งแร่ธาตุสำคัญหลายชนิด ได้แก่ ทองคำ ดีบุก ซีไลต์ วุลแฟรม พลวง แมงกานีส ฟลูออไรท์ ไพโรฟิลไรท์ บอลเคลย์ ดินขาว หินอ่อน และหินปูน เป็นแหล่งทรัพยากรป่าไม้ในลักษณะป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง แม้ปัจจุบันพื้นที่จะลดลงกว่าครึ่งของพื้นที่ในอดีต นอกจากนี้จังหวัดเชียงรายยังเป็นแหล่งพืชพันธุ์

ัญญาหาร ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขิง ลำประต สตรอเบอรี่ ลิ้นจี่ ลำไย มะม่วง ส้มเขียวหวาน และผักกาดเขียวปลี โดยเฉพาะข้าว ซึ่งมีคุณภาพดีและเป็นที่ยูจกกันโดยทั่วไป ลำประต “นางแล” เป็นที่นิยมแก่ผู้บริโภค ไม้ผล เช่น ลิ้นจี่ ส้มเขียวหวาน และไม้เมืองหนาว เช่น สตรอเบอรี่ และดอกไม้เมืองหนาว กำลังได้รับความสนใจและเพิ่มปริมาณการเพาะปลูกมากขึ้น

ภาวะการค้าของจังหวัดเชียงรายที่น่าจับตามอง

ซึ่งจะกล่าวในที่นี้ คือ ภาวะการค้าชายแดนจากการที่สภาพที่ตั้งของจังหวัดมีบริเวณติดต่อกับสหภาพเมียนมาร์ทางด้านทิศเหนือเป็นระยะทาง 130 กิโลเมตร (ประกอบด้วยแนวภูเขา 100 กิโลเมตร และแนวแม่น้ำสาย แม่น้ำรวก ระยะทาง 30 กิโลเมตร) ด้านตะวันออกชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในบริเวณอำเภอเชียงแสน เชียงของ เทิง และกิ่งอำเภอเวียงแก่น ระยะทาง 180 กิโลเมตร (ประกอบด้วยแนวภูเขา 80 กิโลเมตร และแนวแม่น้ำโขง 80 กิโลเมตร) และสามารถเชื่อมต่อไปถึงสาธารณรัฐประชาชนจีน ในด้านทิศใต้โดยช่องทางแม่น้ำโขง¹ (แม่น้ำล้านช้าง) ผ่านเขตไทย บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ในเขตอำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ² เส้นทางบกไปยังจีนได้แก่

1 เป็นชื่อเรียกเมื่อแม่น้ำไหลผ่านเขตติดต่อสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2 อยู่ห่างจากเมืองจิงหงของจีน 402 กิโลเมตร และห่างจากเมืองซือเหมาของจีนระยะทาง 402 กิโลเมตร

เส้นทางผ่านอำเภอแม่สาย ตามเส้นทางท่าขี้เหล็ก เมืองเชียงตุง ของสหภาพเมียนมาร์ ระยะทาง 164 กิโลเมตร และจากเมืองเชียงตุง ถึงเมืองท่าลี่ ระยะทาง 80 กิโลเมตร นอกจากนี้มีเส้นทางจาก อำเภอเชียงของ ห้วยทรายของลาว หลวงน้ำทา ไชยบุรี เมืองสา ของแคว้นสิบสองปันนาในจีน ด้าน ศุลกากรที่ดูแลรับผิดชอบการค้าบริเวณชายแดนมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศุลกากรแม่สาย ด้านศุลกากรเชียงแสน ซึ่งรับผิดชอบด้านพิธีการส่งออก - นำเข้า ไทย - พม่า และด้านศุลกากรเชียงของ ซึ่งรับผิดชอบด้านพิธีการส่งออก - นำเข้า ไทย - ลาว จุดผ่อนปรนมี 3 จุด ได้แก่ จุดผ่อนปรนที่อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน (เขตรับผิดชอบของด้านศุลกากรแม่สาย และเชียงแสน) จุดผ่านแดนชั่วคราว มี 1 จุด คือที่บ้านใจก่อ ต.เวียง อ.เชียงของ (เขตความรับผิดชอบของด้านศุลกากรเชียงของ) จุดผ่านแดนถาวรมี 2 จุด ได้แก่ ที่อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ

จากข้อมูลด้านศุลกากรทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ด้านศุลกากรแม่สาย เชียงของ และเชียงแสน มูลค่าการค้ารวม 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2539 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ เป็น 1,197.09 ล้านบาท, 1,703.45 ล้านบาท, 2,066.05 ล้านบาท, 2,105.96 ล้านบาท, และ 2,605.38 ล้านบาท ซึ่งในมูลค่าการค้ารวมเมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการส่งออกได้เพิ่มขึ้นตามลำดับเป็น 1,137.57 ล้านบาท, 1,582 ล้านบาท, 1,839.02 ล้านบาท, 1,969.98 ล้านบาท และ 2,338.99 ล้านบาท ส่วนมูลค่าการนำเข้าแม้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2537 เป็น 59.52 ล้านบาท, 121.45 ล้านบาท และ 227.03 ล้านบาท ตามลำดับ แต่ในปี พ.ศ. 2538 มูลค่าการนำเข้าลดลงเป็น 135.03 ล้านบาท และปี พ.ศ. 2539 มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 266.39 ล้านบาท

การค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย นอกจากจะเป็นการค้าระหว่างประเทศคู่ค้าโดยตรงแล้ว ยังมีการค้าในลักษณะของการส่งสินค้าผ่านแดนไปสู่ประเทศที่สาม คือ ไปยังมณฑลยูนนานของจีน และการส่งสินค้าจากลาวผ่านไทยไปยังประเทศอื่น สินค้าสำคัญ 10 รายการแรกที่ไทยส่งออกไปยังประเทศพม่า ลาว และจีน ผ่านทางชายแดนจังหวัดเชียงราย ระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2539 (ครึ่งปีแรก) ได้แก่ ผงชูรส เส้นใยสังเคราะห์ เครื่องดื่มชูกำลัง ผ้า ด้าย ยางรถยนต์ น้ำมันเชื้อเพลิง สินค้าเบ็ดเตล็ด (อุปโภคบริโภค) เงินเม็ดเงิน ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญ 10 รายการแรกที่ไทยนำเข้าจากพม่า ลาว และจีน ผ่านทางชายแดนจังหวัดเชียงราย ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2539 (ครึ่งปีแรก) ได้แก่ ไม้แปรรูป, ชุง หิน ลักษณะคล้ายทับทิม และหยกไม้เจียรไน เปลือกบง-ก้อ หนังกบ (หมักเกลือ) สินค้าเกษตร กระบือมีชีวิต ปอสาและสินค้าเบ็ดเตล็ด ในปี 2539 สินค้าส่งออกที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ยางรถยนต์ เส้นใยประดิษฐ์ สินค้าอุปโภคบริโภค เครื่องดื่มชูกำลัง ผ้าผืนผ้าสี น้ำมันเชื้อเพลิง ผงชูรส ลำไยอบแห้ง น้ำมันหล่อลื่น ส่วนสินค้าที่สำคัญของจังหวัด 10 รายการ ได้แก่ หินคล้ายทับทิมไม้เจียรไน ไม้แปรรูป แอปเปิ้ลสด ถ่านลิกไนท์ ใบยาสูบ หนังกบเกลือ ไม้ซุง บุหรี่ต่างประเทศ เปลือกบง และหินคล้ายหยกไม้เจียรไน

การค้าชายแดนปัจจุบันซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากการค้าแบบดั้งเดิมที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากรมาสู่การค้าในระบบมากขึ้น แต่เนื่องจากเขตแนวชายแดนติดต่อกันมีระยะทางไกล จึงเป็นปัจจัยให้มีการค้าออกระบบอยู่ส่วนหนึ่ง การชำระเงินค่าสินค้าส่วนใหญ่ใช้ระบบความเชื่อถือและความสัมพันธ์ส่วนตัว มีการชำระเงินโดยการให้เครดิต ไม่มีหลักประกันเพียงพอ จึงเกิดปัญหาเรื่องการชำระหนี้ปัญหาของการแข่งขัน

ตัดราคากันเองของพ่อค้าไทย ปัญหาการแข่งขันของสินค้าจากจีนและสิงคโปร์ ปัญหาด้านคมนาคมขนส่งไม่สะดวก การจัดระบบการเก็บค่าธรรมเนียม/ภาษี ผ่านแดนหลักถิ่นของประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศล้วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาระบบการค้าชายแดนของจังหวัด ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกำลังดำเนินการร่วมมือแก้ไข ด้วยความมุ่งหวังว่าจังหวัดเชียงรายจะประสบความสำเร็จในการเป็นประตูการค้า - การลงทุน แห่งหนึ่งของไทยในอนาคต

ภาวะการลงทุนที่น่าจับตามอง

จากผลการศึกษาโครงการศึกษาและจัดทำแผนลงทุนของจังหวัดเชียงราย ได้เสนอประเภทการลงทุนในกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีศักยภาพของจังหวัด 10 กิจกรรม ได้แก่ การลงทุนด้านการท่องเที่ยว ด้านอุตสาหกรรม ด้านการศึกษาจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ด้านการคมนาคมทางรถไฟ ด้านการเกษตร การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลพัฒนาอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน โครงการพัฒนาศูนย์โหลคมนาคมจังหวัดเชียงราย โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์อนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน แผนการใช้ที่ดินจังหวัดเชียงราย และแผนพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานจังหวัดเชียงราย³ โดยที่กิจกรรมการลงทุนดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่จะมีส่วนสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวไปพร้อมกันแล้วมูลค่าการลงทุนไม่มากนัก แต่หากมีการดำเนินการโดยต่อเนื่อง ผลของการดำเนินที่อาจไม่เห็นเด่นชัดนักในระยะเวลาแต่จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาให้กิจกรรมต่างๆ สามารถ

ดำเนินไปได้โดยวิวัฒนาการของตัวและประสบผลดีในเชิงภาพรวมของทุกกิจกรรมในที่สุด ทั้งนี้ก็ด้วยการสืบทอดเจตนารมย์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลที่ได้จากผลการดำเนินงานไปเป็นแนวทางในการดำเนินการภายใต้เป้าหมายที่จะให้จังหวัดเป็นไปดังที่คาดหวังไว้ได้ในอนาคต

กิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนของจังหวัดเชียงราย ในรอบ 5 ปี ระหว่าง 2535 - 2536 เป็นกิจกรรมการลงทุนในการตั้งโรงงานพืชผักผลไม้ดอง การผลิตสินค้าของเด็กเล่น ไม้ยางพารา แป้งข้าวเหนียวผสม รองเท้า เคหะสิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ตลับลูกปืนและส่วนประกอบ การต่อเรือและซ่อมเรือเล็ก ซึ่งหากพิจารณาในแง่ศักยภาพการตลาดแล้ว จังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในการผลิตสินค้าประเภทอาหารแปรรูป เนื่องจากมีความพร้อมในด้านการเป็นแหล่งผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหาร (รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียงก็เป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญ เช่น พะเยา และเชียงใหม่ เป็นต้น) การแปรรูปวัตถุดิบเพื่อสนองความต้องการของตลาดภายในและส่งออกมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น สำหรับการผลิตสินค้าของเด็กเล่น ไม้ยางพารา รองเท้า เคหะสิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป นั้น ปัจจุบันภาวะการแข่งขันทางการตลาดค่อนข้างสูง และผู้บริโภคเน้นในเรื่องคุณภาพ ความคงทน ความปลอดภัย และจิตสำนึกของการรักษาสິงแวดล้อม รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนแรงงานจึงทำให้ต้นทุนการผลิตการตลาดสินค้าดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นเป็นเงาตามตัวในการผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาด

3 สำนักบริการคอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI), แผนลงทุนจังหวัดเชียงราย, เมษายน 2537.

การลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ในรอบระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมามีการขยายตัวเป็นอย่างมาก และขณะนี้ธุรกิจด้านที่อยู่อาศัยก็ยังมีแนวโน้มไปได้ดี เนื่องจากสภาพความพร้อมของพื้นที่ประกอบด้วยธรรมชาติที่สวยงามประกอบกับเป็นนโยบายของรัฐในการพัฒนาธุรกิจด้านนี้ จึงเป็นผลให้ราคาที่ดินของจังหวัดเชียงรายในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาสูงขึ้นเป็นอย่างมากและผู้เป็นเจ้าของที่ดินมีการนำที่ดินออกจำหน่าย มีนักลงทุนทั้งในและต่างจังหวัดเป็นจำนวนมากที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาธุรกิจด้านนี้ ก่อให้เกิดความเจริญในแหล่งพัฒนาหลายจุด ซึ่งในแต่ละจุดมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น ในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมามีบริเวณถนนสายกลางเมือง (ถนนนาเลีย) เจริญมากปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นบริเวณห้าแยกพ่อซุดเม้งรายมหาราช บริเวณถนนพหลโยธิน ซึ่งมีห้างสรรพสินค้าย่านจำหน่ายของที่ระลึกไนท์มาร์เก็ต

สำหรับธุรกิจการจำหน่ายรถยนต์นั้นส่วนบุคคลประเภทซีดีคาร์ ตลาดจังหวัดเชียงรายเป็นรถญี่ปุ่น เนื่องจากราคาถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับยุโรป และเมื่อใช้งานไปในระยะ 2-3 ปี แล้วสามารถขายต่อได้ราคาดี ผู้มีรายได้จากการขายที่ดินในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่แล้ว สามารถซื้อหาได้ ส่วนนักธุรกิจนิยมซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลขนาด 2000 ซีซี ตลาดรถยนต์นั่งส่วนบุคคลยังคงมีแนวโน้มขยายตัวต่อไป ในช่วงระยะเวลาที่มีการปรับปรุงระบบการขนส่งมวลชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง และต้องพึ่งพิงเงินลงทุนจากภาครัฐ โดยในอนาคตแนวทางการดำเนินการในเรื่องนี้ภาครัฐจะต้องทำหน้าที่ประสานงานให้นักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาดำเนินการ เนื่องจากภาวะของการรัดเข็มขัดงบประมาณอันเป็นมาตรการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศในขณะนี้

และมาตรการนี้อาจต้องดำเนินการโดยควบคู่กับมาตรการอื่น ๆ โดยต่อเนื่อง

การลงทุนในกิจกรรมที่จะเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การลงทุนในกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างรายได้ของเกษตรกร ชาวชนบท ชาวนาชาวไร่ และชาวเขาให้มีอาชีพเสริม อันได้แก่การจัดการตลาด การจัดการและบริหารข้อมูลการผลิต เทคนิคการผลิตในสินค้าที่มีศักยภาพเพื่อสนองและขยายตลาดภายในและส่งออก และกิจกรรมเชื่อมโยงการผลิตการตลาดโดยการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เหมาะสมเพื่อสามารถดำเนินการได้ กิจกรรมเชื่อมโยงการตลาดในเรื่องของการบริการ เสริมสร้างเครือข่ายการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคไปสู่ชนบทโดยทั่วถึง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำหายแก่นักธุรกิจ นักลงทุนอยู่ในขณะนี้ และประกอบกับการตั้งหลักฐานแหล่งที่อยู่ของผู้บริโภคในจังหวัดเป็นลักษณะกระจายกันอยู่โดยทั่วไป นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างมาตรฐานของคุณภาพสินค้าและผลิตผลทางการเกษตรให้เป็นสากล และเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ เช่น มีการพัฒนารูปแบบการผลิตข้าวหอมมะย การจัดการตราคุณภาพสินค้า การจัดการและคุณภาพของสินค้า ลำไยให้เป็นสากลเพื่อรักษาและขยายตลาด ซึ่งการดำเนินกิจกรรมจำเป็นที่จะต้องระดมบุคลากรจากหลายฝ่าย อาทิ นักวิชาการ นักวิจัย ผู้ผลิต นักการตลาด และผู้ซื้อเป็นต้น หากสามารถดำเนินการได้สำเร็จแม้จะต้องใช้ระยะเวลาบ้าง ก็จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการผลิต การตลาดสินค้าต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงเชียงรายเป็นประตูไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในเขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงยังคงมีโอกาสในการขยายธุรกิจและดำเนินกิจกรรมดังกล่าวได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือของทุก

ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลให้ประสบความสำเร็จ
เป็นรูปธรรม

การที่จังหวัดเชียงใหม่มีธรรมชาติที่สวยงาม ซึ่งมีนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์
ธุรกิจบริการท่องเที่ยว การเสนอบริการด้วยการจัด
ระเบียบเชิงอนุรักษ์ของผู้เสนอบริการ จะทำให้ผู้มา
ท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
สภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งผู้คนนิยมที่จะหันกลับสู่
ธรรมชาติอันสวยงามและเรียบง่ายบริการนักท่องเที่ยว

ท่องเที่ยวล่องแม่น้ำกกซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว
เที่ยวชาวต่างประเทศ อาจมีทางเลือกใหม่ของการใช้
พาหนะที่ปราศจากหรือก่อให้เกิดเสียงรบกวนที่
ทำลายบรรยากาศธรรมชาติให้น้อยลง

ภาวะการค้าการลงทุนจังหวัดเชียงใหม่ที่น่าจับ
ตามอง ดังที่ได้นำเสนอมาดังกล่าวข้างต้นพอสังเขป
ตามเวลาและโอกาสอำนวย อย่างไรก็ตามเป็นที่น่า
สนใจ ผู้เขียนจะได้นำเสนอเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักบริการคอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI),
แผนลงทุนจังหวัดเชียงใหม่, เมษายน 2537.
2. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่, สรุปภาวะการค้าชายแดนจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2539,
กุมภาพันธ์ 2540.
3. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนภาคเหนือ, จดหมายข่าว บี ไอ ไอ ภาคเหนือ,
มกราคม - มีนาคม 2540.